

УКРАЇНА

**ДОРОЖНЯ КАРТА ЄС ДЛЯ ВЗАЄМОДІЇ З
ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ**

2014 - 2017

Схвалено:

Головою делегації та головами місій держав-членів ЄС

Дата схвалення/оновлення:

31 липня 2014 р.

1 СТАН ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

1.1 СПРИЯТЛИВЕ СЕРЕДОВИЩЕ

Загалом, середовище для організацій громадянського суспільства (ОГС) в Україні можна охарактеризувати як сприятливе завдяки задовільній правовій основі, а також енергійним та різноманітним діям громадянського суспільства, особливо в таких галузях як вибори, європейська інтеграція, захист прав людини, навколишнє середовище та екологічний спосіб життя.

Україна посіла 46-е місце зі 109 країн, охоплених Індексом сприятливого середовища 2013 року згідно з міжнародним альянсом Civicus¹. У доповіді Civicus «Стан громадянського суспільства» 2013 року² згадуються наступні ключові фактори, що впливають на сприятливість середовища для ОГС: легітимність і підзвітність ОГС, створення коаліцій і солідарність, правова основа, політична ситуація, сприйняття громадськістю, звинувачення в корупції, доступність платформ для комунікацій, а також доступ до ресурсів. Civicus визначає сприятливість середовища у трьох вимірах: соціально-економічному, соціально-культурному та управлінському. Хоча результати України в усіх трьох вимірах є подібними, саме соціально-економічне середовище, включно з такими аспектами як освіта, комунікації і рівність, отримало найвищий бал. При цьому соціально-культурне середовище, що охоплює толерантність, схильність до волонтерства та довіру, отримало найнижчу оцінку. У той час як такий результат можна вважати спільним трендом та історичним спадком пострадянських країн, нещодавні події та зрушення в Україні вже вказують на зміни в цій галузі.

Євроінтеграція та пов'язані з нею реформи стали одними з основних вимог революції Євромайдану у період з листопада 2013 до лютого 2014 року, коли українське громадянське суспільство виступило рушійною силою подій і надало їм найбільшу підтримку. Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС 27 червня 2014 року відзначає початок нової ери в історії України. Громадянське суспільство вже відіграє і буде відігравати набагато важливішу роль під час цього нового періоду, ніж протягом режиму колишнього Президента Януковича.

Протягом останніх трьох років організації громадянського суспільства розвивалися в атмосфері тиску, що постійно зростав. У 2012 році уряд України прийняв нові закони та норми, що стосуються правового статусу ОГС, їхньої реєстрації, поточної та економічної діяльності, а також інституційної бази для співробітництва з урядом на державному рівні. Хоча ці нові закони й задовольнили деякі організації, більшість з останніх не є цілком обізнаною з новими нормами або ж не впевнена у їхньому впровадженні на практиці³. Крім того, Закон «Про громадські об'єднання», що набув чинності 1 січня 2013 року, отримав позитивну оцінку українських неурядових організацій та іноземних експертів, оскільки він покращує процедури створення, реєстрації, діяльності та ліквідації таких об'єднань. Важливо слідкувати за застосуванням положень цього закону та забезпечувати проведення всесторонніх консультацій у випадку потреби у змінах та доповненнях.

Можливості фінансування обмежені, оскільки основне джерело підтримки походить від міжнародних організацій-донорів. Що ж до місцевих фондів та індивідуальних спонсорів, то їх дуже мало. Цей фактор у поєднанні зі слабкою економікою продовжує заважати діяльності ОГС. Неадекватні ресурси, неконкурентоспроможні заробітні плати та низька мотивація з боку громадськості послаблює людські ресурси ОГС, незважаючи на різноманітні програми

¹ Індекс сприятливого середовища Civicus 2013 р.

<http://www.civicus.org/index.php/en/what-we-do-126/2014-04-25-03-26-23/2013-05-06-10-38-39>

² Доступно на веб-сайті <http://socs.civicus.org>

³ Індекс сталості розвитку ОГС 2012 р. у Центральній та Східній Європі, с. 209

http://www.usaid.gov/sites/default/files/documents/1863/2012CSOSI_0.pdf

нарощування інституційного потенціалу, що активно підтримуються спільнотою донорів.

Податковий кодекс теж заважає роботі ОГС. Наприклад, цей кодекс звільнює від податку на прибуток підприємств лише деякі види доходів у певних типах організацій. Державна податкова служба представила декілька законопроектів для обговорення громадськістю наприкінці 2012 року, серед них - проект Положення про реєстр неприбуткових установ та організацій, що було затверджено у грудні 2012 року, а також Процедура підготовки податкової декларації щодо використання коштів неурядовими організаціями. З 2011 року лише благодійні організації звільнені від сплати ПДВ з отримуваних внесків. За законом як окремі особи, так і організації, що є спонсорами, мають права на податкові пільги, але отримати їх на практиці складно і забирає багато часу.

Питання відшкодування податку на додану вартість (ПДВ) також пов'язане з підтримкою ОГС міжнародними донорами. Відповідно до українського законодавства відшкодування ПДВ можуть отримувати тільки платники ПДВ. Оскільки ОГС мають статус неплатників ПДВ, вони не можуть отримувати відшкодування ПДВ, адже існуюча процедура реєстрації проектів не може бути застосована у їхньому випадку. До нещодавнього внесення змін до Регламенту ЄС, що стосується таких фінансових інструментів як EIDHR (Європейська ініціатива в галузі зміцнення демократії і прав людини) та DCI (Інструмент співробітництва з метою розвитку), ОГС мали витратити власні ресурси на ПДВ.

Хоча формальні організаційні аспекти роботи ОГС покращилися, наступні фактори й досі перешкоджають функціонуванню громадянського суспільства в Україні:

- незважаючи на нещодавні події, свобода зібрань і досі підривається відсутністю сучасного законодавства, а колишні обмеження можуть з'явитися знову: часті судові заборони на проведення мирних демонстрацій регулярно обмежують це право, особливо для опозиційних, таких, що не представляють більшість, груп та меншин. Існує чітка потреба у прийнятті закону про свободу зібрань, що відповідатиме міжнародним стандартам, із подальшим належним його запровадженням українською владою.
- протягом останніх трьох років діяльність ОГС стикається з адміністративним і судовим тиском, що постійно зростає. До цього часу правоохоронні органи не розслідували випадки фізичної агресії проти журналістів і громадських активістів. Що ж до нападів на журналістів та учасників Євромайдану у період з листопада 2013 року до лютого 2014 року – питання про їхнє розслідування досі залишається відкритим. Відсутність належного розслідування негативно вплине на суспільство та правоохоронні органи, буде сигналом про панування культури безкарності.
- що ж до ЗМІ, у зв'язку з належністю більшості телевізійних каналів власникам, близьким до попередньої партії при владі, не зрозуміло, як виглядатиме медійний ландшафт за декілька місяців. Контроль над телевізійним простором, скоріше за все, ще більше прискорить планований перехід на цифрове телебачення. ЗМІ, які працюють у регіонах України, також знаходяться під сильним тиском місцевої влади. Більшість українців отримують новини з телебачення, де майже немає місця альтернативним точкам зору, відкритим дискусіям та експертним думкам (якщо воно взагалі є). Журналісти продовжують стикатися з погрозами насильства у процесі роботи. Багато з них зазнали нападів під час протестів на Євромайдані. У медіа-сфері наявна відчутна нестача плюралізму думок. Однак слід зазначити, що деякі друковані ЗМІ та "блогосфера" надають велику і загалом вільну від обмежень платформу для висловлення незалежних та опозиційних думок. Соціальні та Інтернет-медіа, такі як Інтернет-ТВ, зіграли дуже важливу роль під час Євромайдану і надалі матимуть цей статус у галузі контролю та моніторингу публічної політики.

1.2 УЧАСТЬ І РОЛІ

Громадянське суспільство в Україні є досить активним у багатьох галузях, а його вплив на українське суспільство і роль у ньому збільшилися протягом останніх 20 років. Однак до цього часу участь громадянського суспільства у політиці та процесах прийняття рішень була досить незначною. За деякими винятками – такими, як підготовка законів про організації громадянського суспільства, доступ до публічної інформації та свобода мирних зібрань — влада цілком ігнорувала думки ОГС щодо ключових реформ. Найкращою формою консультацій, на яку могли сподіватися ОГС, була онлайн-публікація законопроектів, підготовлених у вузьких політичних колах. Відгуки експертів ОГС, надіслані під час таких громадських обговорень, рідко бралися до уваги.

Представників громадянського суспільства запрошували брати участь у роботі консультаційних і дорадчих комітетів, створених при загальнодержавних і місцевих урядових установах, Президенті і Кабінеті міністрів. Однак ці ради залишалися в основному формальними, оскільки до них залучали дуже мало незалежних експертів. У той же час такі структури стали корисними для спілкування та безпосередньої взаємодії з урядовцями. При цьому існують і негативні приклади: громадська рада при Міністерстві фінансів, де не була присутня жодна з ОГС, що займаються відповідними питаннями, а також громадська рада при Міністерстві закордонних справ, у якій брали участь релігійні угруповання, але не було жодного експерта/групи експертів із потрібної галузі. Громадські ради зазвичай краще працювали на місцевому рівні, однак від них не можна було очікувати забезпечення реального діалогу, бо їх часто використовували як механізм формального дотримання положень щодо «державних неурядових організацій».

Доцільність структур для консультацій та взаємодії між владою та громадянським суспільством обговорюються з українським громадянським суспільством та всередині нього з часів зникнення Януковича. Хоча більшість експертів погоджується, що попередні структури були зазвичай неадекватними і неефективними, поширеною залишається наступна думка: виною цьому не самі структури, а недостатнє бажання проводити реальні консультації, акцент на процесах і процедурах, а не на змісті, неадекватність самого процесу (тобто консультації по законопроекті і відсутність консультацій під час його підготовки), а іноді просто нестача досвіду чи конструктивних зауважень від громадянського суспільства.

Відгуки, отримані під час зустрічей з представниками громадянського суспільства, окреслили декілька ключових підходів до діалогу з владою. Не можна застосовувати до всіх випадків універсальний підхід, оскільки для різних контекстів, рівнів та галузей потрібні різні види реагування. Наприклад, між громадським захистом на загальнодержавному та місцевому рівні часто з'являється розрив через різні пріоритети та середовища для такого виду діяльності. Загальнодержавний громадський захист покладається на компетенцію і доступ до процесів прийняття рішень, у той час як на місцевому рівні важливі фізична мобілізація та вже наявна довіра відповідної спільноти. Хоча на загальнодержавному рівні громадські ради вважаються такими, що не працюють, на рівні міст вони мають певний потенціал – але тільки за умови активної та конструктивної участі ОГС. Оскільки механізми участі громадян у державній діяльності на місцевому рівні ще не закріплені, є сенс просувати поміж інших і такий механізм. Ще до подій Євромайдану ОГС наголошували: існує ризик подальшого розвитку фальшивих консультаційних процесів саме через громадські ради. Нове, більш вільне правове середовище використовувалося для швидкого створення державних неурядових організацій, які після цього займали всі наявні місця в громадських радах. Розвиток паралельного, лояльного до уряду «громадянського суспільства» вважався реальною загрозою, особливо в контексті дуже обмеженого доступу до ЗМІ тих, хто не підтримував урядову або загальноприйнятну політику. Потрібно буде й надалі приділяти увагу цьому ризику за нових реалій.

Подібно до інших країн регіону, чітко розрізнити ОГС відповідно до їхньої ролі складно. Одна й та сама ОГС може займатися розробкою політики, виконувати наглядові функції, проводити кампанії з громадського захисту та надавати соціальні послуги. Доповідь 2013 року «Стан і динаміка розвитку неурядових організацій України»⁴ від Творчого центру ТЦК показала, що три основні види діяльності ОГС в Україні — це навчання та консультації, розповсюдження інформації, громадський захист і лобіювання. Серед інших видів діяльності – освіта, дослідження та аналітика, а також надання соціальних послуг. Більшість ОГС вказують більше одного виду діяльності, яким вони регулярно займаються. Також існує зв'язок між галузями, у яких працюють ОГС, та їхньою діяльністю й ролями в цих галузях. Наприклад, ОГС, які працюють з дітьми і займаються громадською освітою, зосереджуються на освітній діяльності, навчанні, розповсюдженні інформації, громадському захисті та лобіюванні. ОГС з захисту прав людини займаються громадським захистом і лобіюванням, надають правову підтримку і проводять навчальні курси. ОГС, що працюють над соціальними питаннями, зосереджуються на наданні соціальних послуг, громадському захисті, проведенні тренінгів і розповсюдженні інформації. Однак ситуація змінюється завдяки появі нових учасників процесу серед профспілок, бізнес-об'єднань, громадських рухів і неприбуткових ЗМІ. Їхня роль та подальша взаємодія з ними в новому українському контексті після підписання Угоди про асоціацію та нинішньої кризи ще будуть оцінюватися.

1.3 ДІЄЗДАТНІСТЬ

Зворотній зв'язок після зустрічей із громадянським суспільством та оцінка програм, що наразі проводяться, вказують на наступні аспекти легітимності та дієздатності: офіційні угруповання громадянського суспільства часто стикаються з проблемами, коли намагаються приєднатися до неформального активізму в суспільстві. Наразі не існує достатнього та ефективного механізму передачі зворотного зв'язку, який би ОГС могли використовувати при плануванні власної діяльності з метою врахування потреб цільової аудиторії.

Акцент на легітимності ОГС та їхній взаємодії з громадянами наявний у багатьох ініціативах, що мають донорську підтримку, а одним із найкращих методів забезпечення легітимності і прозорості вважається створення наглядових рад. Важливим і всеохопним пріоритетом програм громадянського суспільства має стати спілкування і взаємодія з громадянами. Крім вузького кола експертів, дуже мало ОГС цілком розуміють процес випрацювання політичних рішень і справді цікавляться ним, при тому що саме він є ключовим аспектом громадського захисту та політичних змін. Як було підтверджено дослідженням⁵, проведеним проектом із європейським фінансуванням «Громадянське суспільство. Діалог заради прогресу»⁶ на початку 2014 року, тільки 4% українських ОГС цікавляться питаннями державного управління та творення політики. При цьому і такий відсоток представляє достатню кількість ОГС з урахуванням загальної кількості зареєстрованих ОГС в Україні. Таким чином, важливо перш за все зосередитися на розвитку організаційної спроможності цих ОГС, у той же час пам'ятаючи про комунікаційний аспект їхньої діяльності.

Слід надалі зміцнювати взаємодію з простими громадянами. Більш активне повторне надання/поновлення грантів має супроводжуватися розвитком спроможностей в таких галузях як організаційне управління, фінансовий контроль, внутрішній моніторинг та оцінка, а також громадський захист, що базується на фактичних даних.

Хоча поки зарано складати вичерпний список ознак громадянського суспільства після Євромайдану, попередня оцінка може включати наступні пункти:

⁴ http://uniter.org.ua/data/block/2012_tck_en.pdf

⁵ Повну версію дослідження буде затверджено і представлено в жовтні 2014 року

⁶ <http://www.csdialogue.eu/>

- організації громадянського суспільства та їхні лідери зіграли ключову роль у цьому процесі. Громадський сектор Майдану, що складався з різноманітних ОГС, які брали активну участь в протестах, грав дуже важливу роль в утриманні революційного процесу щонайдалі від політики, особливо у перетворенні енергії та потенційного насильства на ненасильницький протест. Зважаючи на ризики поляризації всього суспільства, особливо за наявності постійного зовнішнього тиску та силового захоплення частини української території, важливо зробити акцент на та скористатися стабілізаційною роллю громадянського суспільства.
- протести також збільшили активність взаємодії і комунікацій ОГС не тільки між галузями їх спеціалізації, а й між різними регіонами країни. Важливість роботи в коаліціях, здатність до самоорганізації та визначення ролі і завдань кожного добре відображені в нещодавній ініціативі Громадського сектору Майдану під назвою «Реанімаційний пакет реформ»⁷. Можна очікувати, що ОГС і надалі будуть зацікавлені у спільній роботі з метою збільшення власного впливу на політичному рівні. І скоріше за все, труднощі роботи в коаліціях за межами кризового середовища можуть перешкоджати цим процесам.
- існує чітка потреба у взаємодії з громадським активізмом та інформуванні широких кіл населення про власні дії. Більшість учасників протестів не були пов'язані з жодною політичною партією чи ОГС. У результаті цього українське населення не отримало адекватну інформацію про події Євромайдану. Українці на сході, багато з яких є російськомовними, споглядали за подіями Євромайдану і продовжують бачити актуальні події крізь призму державних російських ЗМІ. Розрив між ОГС і рештою суспільства шкодить ефективності роботи ОГС, зокрема в галузях розробки політики і реформ.

Ці питання будуть розглядатися у майбутньому під час оновлення дослідження, що планується на кінець 2014 року.

⁷ Ініціатива «Реанімаційний пакет реформ» уперше обговорювалася 2013 року, була введена в дію тільки після падіння режиму Януковича в лютому 2014 року. Започаткувало ініціативу партнерство «Новий громадянин» разом із Громадським сектором Майдану, Transparency International – Україна, Антикорупційним центром і багатьма іншими неурядовими організаціями, активістами, експертами та представниками бізнес-кіл. Ініціатива не представляє жодної політичної партії або руху. Її пріоритети – лобювати термінові законодавчі заходи з метою викорінення шкідливих і корумпованих механізмів в українському правовому полі, запроваджувати інституційні зміни та спонукати до реформ у державних органах з метою покращення їхньої ефективності та загальної дієздатності.

2 ПОТОЧНЕ ЗАЛУЧЕННЯ ЄС ДО ПРОЦЕСУ

2.1 СТРУКТУРОВАНИЙ ДІАЛОГ ЄС ІЗ ГРОМАДЯНСЬКИМ СУСПІЛЬСТВОМ

Діалог між громадянським суспільством і ЄС, представленим Делегацією та посольствами держав-членів, є постійним процесом. ОГС отримують запрошення на заплановані та спеціальні зустрічі щодо українсько-європейської політики та відносин. Представників громадянського суспільства завжди заохочують знайомитися з європейськими делегаціями та брюссельськими високопосадовцями, які відвідують країну. Аналітиків з громадянського суспільства щомісячно запрошують для проведення брифінгів перед заступниками голів місій ЄС. Місцеві ОГС отримують консультації в рамках Плану дій щодо лібералізації візового режиму, діалогів з питань прав людини та підготовки різноманітних політичних брифінгів і оцінок делегацією ЄС. Експерти громадянського суспільства вже давно надають власну аналітику та незалежні оцінки поточної євроінтеграційної політики в Україні та її подальших кроків.

Делегація консультується з громадянським суспільством щодо всієї поточної і планованої діяльності по різних напрямам, зокрема:

- до місцевих ОГС зверталися щодо пріоритетів і цілей програм, що стосуються громадянського суспільства, наприклад EIDHR та конкурсу заявок Інституту підтримки громадянського суспільства і програми «Недержавні організації та місцева влада». Також відбулися консультації з представниками громадянського суспільства стосовно програми на 2014-2020 рр. під час яких були визначені конкретні ролі, які вони можуть відігравати в кожному з ключових секторів. У 2013 році конкурс проектних заявок Інституту підтримки громадянського суспільства зосереджувався на залученні учасників громадянського суспільства до політичного діалогу з державною владою щодо запровадження певних стратегій у таких секторах економіки як енергетика, навколишнє середовище, управління державними фінансами, міграція та розвиток регіонів.
- ОГС, що діють у сфері охорони навколишнього середовища, утримали статус «спостерігача» та регулярно беруть участь у зустрічах спільної моніторингової групи щодо програми галузевої бюджетної підтримки для навколишнього середовища. У березні 2013 року організації, що працюють у галузі охорони навколишнього середовища, представили свою доповідь «Громадська оцінка національної екологічної політики за 2012 рік». Доповідь містить понад 200 рекомендацій та висвітлює всі сфери політики у сфері навколишнього середовища. Низка рекомендацій, а саме щодо гармонізації правової бази, були використані Делегацією під час підготовки Щорічної програми дій на 2013 рік для подальшої роботи в галузі підтримки екологічної політики. Незважаючи на публікацію цієї доповіді на веб-сайті Міністерства екології та природних ресурсів, міністерство не зробило жодної спроби для ініціювання діалогу з громадянським суспільством щодо пропонованих висновків і рекомендацій.
- під час підготовки Щорічної програми дій на 2012 рік щодо галузевої бюджетної підтримки енергетики Делегація зустрічалася з відповідними представниками громадянського суспільства, щоб проінформувати їх про плановану програму, а також обговорити стан справ самого сектору. Оскільки програма буде підтримувати запровадження енергетичної стратегії України, важливо, щоб Бенефіціар взяв на себе провідну роль у підтримці діалогу з громадянським суспільством у процесі

запровадження стратегії⁸, включно стосовно питань про підготовку відповідного плану дій та його запровадження. При цьому слід зазначити, що процес перегляду стратегії, який тривав майже три роки (2010-2013), не був достатньо прозорим, і за консультаціями не зверталися ні до донорів, ні до громадянського суспільства. Таким чином, залучення громадянського суспільства до нагляду за запровадженням енергетичної стратегії було основною темою під час обговорень із урядом проекту Угоди про фінансування в рамках Щорічної програми дій на 2012 рік для галузевої бюджетної підтримки енергетики. Це питання залишатиметься актуальним і під час виконання програми⁹. Крім того, у грудні 2013 року Делегація підписала дворічну грантову угоду з метою нагляду за виконанням обов'язків України в рамках Європейської енергетичної спільноти та для розвитку політичного діалогу з урядом. Ще одну грантову угоду було підписано для покращення прозорості фінансових потоків державних доходів від виробництва вуглеводневої продукції. За результатами конкурсу проектних заявок Інституту підтримки громадянського суспільства 2013 року обидва проекти було вибрано для фінансування. Цей конкурс проводився з метою заохочення представників громадянського суспільства до участі у політичному діалозі.

- організації громадянського суспільства займають провідну роль у проекті Migreco, що фінансується ЄС, проводячи аналіз потреб і наявних прогалин у міграційній політиці України, Молдови та Білорусі.
- до комерційних організацій та ОГС часто звертаються як до зацікавлених сторін під час запровадження галузевої бюджетної підтримки для інтегрованого управління кордонами. Їхня основна роль — перевірка реальних досягнень урядових реформ у цьому секторі.

2.2 ПОЛІТИЧНИЙ ДІАЛОГ ДЛЯ СПРИЯТЛИВОГО СЕРЕДОВИЩА

Хоча законодавча основа для функціонування громадянського суспільства стала сприятливою після прийняття нового прогресивного закону про громадські об'єднання в 2012 році, політичний діалог щодо сприятливого середовища відбувається в основному стосовно таких політичних і демократичних питань, як проект закону про наклеп, доступ до інформації та свобода мирних зібрань. У той же час Делегація, держави-члени та інші міжнародні донорські організації, зокрема USAID, продовжують докладати зусиль для покращення урядової складової сприятливого середовища, розробляючи допоміжне законодавство, законопроекти з питань волонтерського руху і благодійних фондів, а також слідкуючи за їхнім застосуванням.

Під час особливо чутливих політичних моментів Делегація налагоджувала контакти між громадянським суспільством и урядом, сприяючи безпосередньому діалогу сторін (наприклад, стосовно реформ конституційного та виборчого законодавства).

Перегляд закону про міжнародну технічну допомогу обговорювався владою та донорами, однак дискусії не принесли реальних позитивних результатів, оскільки це питання було відкладено убік із багатьма іншими через поточну ситуацію в Україні та відповідне розставлення пріоритетів.

2.3 АКТИВІЗАЦІЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Делегація ЄС намагається активізувати співробітництво з громадянським суспільством за

⁸ Енергетична стратегія України на період до 2030 року (зі змінами та доповненнями), затверджена Кабінетом міністрів України в липні 2013 року

⁹ Угоду про фінансування було підписано в грудні 2013 року

допомогою політичної роботи та двосторонніх програм у різних галузях протягом усіх етапів — від формулювання до запровадження, моніторингу та оцінки.

Насправді активна участь громадянського суспільства дуже потрібна для успішного та своєчасного запровадження реформ, передбачених в Угоді про асоціацію. Це стосується більшості європейського екологічного законодавства (наприклад, щодо екологічних аудитів та керування відходами), що неможливо перенести в Україну без участі об'єднань споживачів, ОГС, що працюють у сфері охорони навколишнього середовища та інших зацікавлених сторін. ОГС України також мають зіграти визначну роль у розповсюдженні інформації про європейські методики в галузі екології, енергоспоживання — фактично в усіх галузях, об'єднаних загальним терміном «сталій розвиток».

Участь ОГС у процесі моніторингу бюджетної підтримки покращує ефективність і прозорість програм. Політичний діалог з ОГС з питань екології та енергетики допомагає пояснити позицію та політику ЄС у відповідних галузях і дає можливість ОГС реагувати на відгуки ЄС із певних питань, що їх непокоять.

Підтримуючи таке залучення громадянського суспільства до політичного діалогу та консультацій, Делегація почала підтримувати проекти з громадянським суспільством у більшості галузей співробітництва¹⁰. Станом на січень 2014 року роботу почали 15 проектів, заохочуючи діалог між ОГС, місцевим і державним урядом або європейськими інститутами; мета шести з цих проектів — включити ОГС у процес розробки державної політики.

2.4 КООРДИНАЦІЯ

Координація донорів для підтримки громадянського суспільства (включно зі ЗМІ та виборами, залежно від кола питань) в Україні дуже активна; Делегація ЄС регулярно скликає відповідні зустрічі та головує на них. Поточна ситуація в Україні змусила багатьох донорів переглянути власні стратегії. Ми будемо надалі слідкувати за інформацією з цього розділу, та оновлювати її належним чином.

Держави-члени та інші донори в Україні вже ініціювали багато програм підтримки для громадянського суспільства. Наразі ЄС затверджує надання фінансової допомоги в обсязі 10 млн. євро з метою підтримки розвитку громадянського суспільства в Україні. Діяльність у рамках цієї програми, що планується на середину 2015 року, повинна буде враховувати конкретні донорські ініціативи, створені для України. Делегація ЄС буде інформувати решту донорів щодо прогресу цієї та інших програм для громадянського суспільства під час регулярних зустрічей донорської координаційної групи.

Багато донорських програм підтримки для громадянського суспільства наразі переглядаються у світлі нової ситуації. Слід виокремити наступні ініціативи, оскільки вони найкраще доповнюють поточні та плановані програми ЄС за масштабом і методами:

- підтримка від США спрямовується через грантові програми USAID або посольства США (фонди підтримки демократії та розвитку ЗМІ). З огляду на нещодавні події USAID збільшив свою постійну підтримку для громадянського суспільства і ЗМІ. Основна частина допомоги, призначена громадянському суспільству, освоюється через дві широкомасштабні програми з можливістю передачі грантів і менторської діяльності: програму UNITER («Об'єднуємося заради реформ»)¹¹ у розмірі 14 млн. дол. США до 2016 року та проект «У-Медіа»¹² в розмірі 16 млн. дол. США на 8 років. Обидві програми

¹⁰ Див. конкурс заявок EuropeAid/134433/L/ACT/UA для інститутів громадянського суспільства 2012 року, недержавних організацій та місцевої влади 2012 та 2013 рр.

¹¹ <http://uniter.org.ua/en/index.html>

¹² <http://www.umedial.kiev.ua>

реалізуються міжнародними неурядовими організаціями, які працюють в Україні

- стратегія співробітництва Швеції в галузі реформ у Східній Європі на 2014-2020 рр. включає такі результати, як «зміцнена демократія, краще дотримання прав людини та політичний розвиток держав відповідно до верховенства права» (ще два пріоритети — економічна інтеграція та захист навколишнього середовища). Приблизний щорічний бюджет України складає 25 млн. євро. Ця програма має на меті розвиток більш диверсифікованого та плюралістичного громадянського суспільства з ширшим діапазоном політичних діячів, які мають значну підтримку широкого загалу, а також покращені умови для демократичної відповідальності та участі у політичних процесах, включно зі сприянням вільним виборам. Допоміжна стратегія розвитку від Швеції доповнює програми ЄС в Україні та координується спільно з ними. Загальні цілі є подібними, однак шведський механізм організаційного фінансування дозволяє зосередитись на ОГС, що тільки з'явилися або вже набрали певної ваги. Проїшовши організаційну оцінку, отримавши базове фінансування та можливість розробляти кращі стратегії, ці організації будуть готові до успішної реалізації проектів, фінансованих ЄС
- Міністерство закордонних справ Данії фінансує проект «Демократизація, права людини і розвиток громадянського суспільства в Україні», що реалізується ПРООН-Україна протягом 2013-2016 рр. Мета програми – покращити дієздатність організацій громадянського суспільства, щоб вони могли надійно та ефективно пропагувати демократичні цінності, підтримувати діячів у галузі прав людини, які просувають і захищають права людини в Україні, а також сприяти активному та результативному діалогу між урядом і ОГС.

2.5 ВИСНОВКИ

Делегація уперше виконала картографічний аналіз громадянського суспільства в 2009 році. Деякі з висновків дослідження п'ятирічної давнини досі актуальні і використовувалися під час приготування цієї Дорожньої карти:

- галузі, у яких працюють ОГС, зазвичай залежать від донорів, фінансова стабільність між проектами залишається проблемою
- висока професійна компетентність спостерігається у найстаріших організацій, які проходили інтенсивне навчання, організоване донорами, у багатьох галузях, а нові організації досі потребують більшої кількості таких можливостей
- відданість принципам демократії та європейської інтеграції залишається високою
- ефективному функціонуванню громадських рад заважає багато проблем, таких як недостатня прозорість процесу і процедур, акцент на обміні інформацією, а не прийнятті рішень під час роботи
- залучення ширших кіл суспільства допоможе зміцнити середній клас для спільної роботи, яка надасть можливість громадянам впливати на політику й надалі сприяти розвитку демократії у своїй країні
- нестача ефективних механізмів внутрішнього моніторингу в державних органах (лише офіційні публічні звіти, слабкий контроль над подальшою діяльністю відповідно до зауважень) заважає громадянському суспільству слідкувати за запровадженням реформ
- незважаючи на прийняття у 2011 та 2014 рр. нових редакцій законів про доступ до публічної інформації, поточні практики державної влади в цій галузі далекі від ідеалу — як на місцевому, так і на державному рівні.

- системи внутрішнього контролю якості в ОГС, включно з аналізом ситуації, аналізом ризиків, відповідним плануванням та комунікаціями з урядом, не перевіряються і потребують перегляду, дружньої критики й покращення у партнерстві з іншими ОГС та зацікавленими сторонами (науково-дослідницькими інститутами, академічними установами тощо).

Крім EDIHR, з 2011 року для українського громадянського суспільства доступні ще дві програми — Програма недержавних організацій та Інструмент європейського сусідства і підтримки громадянського суспільства. Вони значно розширили можливості ЄС задовольняти потреби громадянського суспільства, і є надзвичайно затребуваними – до такої міри, що попит на ці програми перевищує наявні у них кошти. Більш активна робота ОГС в коаліціях та акцент на розвитку організаційної спроможності вже принесли свої плоди в декількох сферах, але перші успіхи слід закріпити для забезпечення довготривалого ефекту.

Вихід до широкого загалу залишатиметься складним і при цьому пріоритетним завданням. У той час як ЄС докладе ще більше зусиль, щоб розширити практику повторного надання/поновлення грантів, а також сприятиме розвитку організаційної спроможності ОГС у галузі організаційного управління та фінансового контролю, держави-члени та інші донори будуть досліджувати можливості прямого контакту з ОГС на місцях.

У дослідженні Орісі Луцевич¹³, опублікованому 2013 року інститутом Chatham House, автор виокремлює наступні твердження, що стосуються стану громадянського суспільства в Україні, але мають бути переглянуті після революції Євромайдану з урахуванням тієї ролі, що зіграло в ній громадянське суспільство:

- твердження, що «громадянське суспільство залишається слабким, оскільки люди мають мало можливості впливати на розвиток політичної ситуації через недостатню активність, зв'язки за принципом “кумівства” та корупцію» уже підірване самим фактом беззаперечної ролі громадянського суспільства у падінні режиму Януковича; однак слід пам'ятати, що державні структури та методи управління не зміняться одразу
- твердження, що «організації громадянського суспільства, фінансовані донорами, формують власну «НУО-кратію», де професійні лідери користуються доступом до місцевих політичних діячів і західних донорів з метою впливу на державну політику, однак при цьому відірвані від широкого загалу» теж є сумнівним після тієї ключової ролі, яку багато учасників «НУО-кратії» зіграли у подіях Євромайдану та після них, залучаючи громадськість у мирні процеси та реформи.
- нові угруповання у громадянському суспільстві більш активно використовують стратегії масової мобілізації та соціальні мережі, а також мають публічну видимість. Вони часто є більш ефективними у впливі на державу та політичні кола, ніж ОГС із західним фінансуванням.

¹³ Як завершити революцію: громадянське суспільство і демократія у Грузії, Молдові та Україні
http://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/public/Research/Russia%20and%20Eurasia/0113bp_lutsevych.pdf

3 ПРІОРИТЕТИ

Комюніке від вересня 2012 р. «Коріння демократії та сталий розвиток: залучення Європи до питань громадянського суспільства в зовнішніх відносинах»¹⁴ передбачає три широкі пріоритети підтримки громадянського суспільства: заохочення сприятливого середовища; заохочення реальної та структурованої участі ОГС у випрацюванні політичних рішень усередині країни, циклах програм ЄС і міжнародних процесах; розвиток організаційної спроможності місцевих ОГС з метою більш ефективного виконання своїх ролей. Хоча ці пріоритети стосуються всіх видів діяльності громадянського суспільства та його ролі, з урахуванням поточної ситуації в Україні важливо брати до уваги інші пріоритети та переглядати їх за потреби. Викладені нижче вісім пріоритетів висвітлюють загальний контекст розвитку громадянського суспільства в Україні, намагаються врахувати поточні виклики, що постали в результаті подій Євромайдану і сьогоденного конфлікту, а також містять посилення на допомогу, що надає ЄС у трьох широких галузях: енергетика і навколишнє середовище, належне державне управління і реформи, запровадження Поглибленої та всеосяжної угоди про вільну торгівлю (DCFTA).

Підписання Угоди про асоціацію є важливим кроком у відносинах України і ЄС — і не тільки для українського керівництва, але й для самої країни і суспільства. Угоду неможливо запровадити без участі широкого суспільного загалу, оскільки вона стосується не тільки приведення законодавчої бази у відповідність із європейською, але й змін у суспільстві, що не відбудуться без допомоги організацій громадянського суспільства. Завдяки постійній і зміцненій підтримці українського громадянського суспільства ЄС сприятиме запровадженню реформ, передбачених в Угоді про асоціацію.

ЄС продовжуватиме підтримувати більш важливу роль громадянського суспільства за допомогою прямої фінансової допомоги, що тісно пов'язана з нагальними політичними цілями, зокрема включеними до діяльності Форуму громадянського суспільства Східного партнерства.

Делегація ЄС розширила свою підтримку громадським організаціям за допомогою Інструмента з підтримки громадянського суспільства. Три конкурси заявок на суму приблизно 3 млн. євро кожен було проведено у березні 2012, квітні 2013 і травні 2014 р.; найбільшу увагу вони приділяли розвитку спроможностей організацій громадянського суспільства з метою підтримки їхньої участі у політичному діалозі та процесі реформ в Україні. Відповідно до Щорічної програми дій Інструменту європейського партнерства на 2014 р. Програма підтримки громадянського суспільства в Україні також буде прагнути до зміцнення досягнень Форуму громадянського суспільства з метою підвищення ролі громадянського суспільства у просуванні та моніторингу демократичних реформ і всесторонньому соціально-економічному розвитку в Україні.

При цьому, крім фінансової допомоги, ЄС також заохочуватиме сприятливе середовище для ОГС, з тим щоб вони могли вільно грати свої різноманітні ролі.

Українське громадянське суспільство зіграло дуже важливу роль у прагненні до демократії під час Помаранчевої революції та Євромайдану. Його рушійною силою є чисельна проєвропейська молодь, що активно пропагує європейський курс країни. Таким чином, саме громадянське суспільство залишається найкращим захистом від обмеження свобод в Україні, а також може взяти на себе роль одного із найважливіших спостерігачів за ситуацією, з тим щоб помилки минулого не повторилися.

У світлі вищесказаного, ЄС має докладати більше зусиль у переконанні української влади на

¹⁴ COM(2012)492

центральному та місцевому рівнях створити структурований механізм, за допомогою якого ОГС зможуть ефективно допомагати в розробці внутрішньої та зовнішньої політики країни, а також грати важливу роль у системах контролю й обліку як на місцевому, так і на державному рівні.

Систематичне включення ОГС до всіх етапів програмного циклу допомоги ЄС та двосторонніх переговорів з України значно підвищить важливість ОГС в очах української влади. Остання в такому випадку буде менш схильна ігнорувати їхні пропозиції, оцінки та погляди. Наприклад, Національна платформа Форуму громадянського суспільства Східного партнерства, яка наразі включає понад 180 організацій¹⁵, набуває ваги перед українським урядом, стаючи рупором думок українського громадянського суспільства щодо багатьох ключових галузей українсько-європейської політики.

Таким чином, розглядаються наступні ініціативи: продовження та зміцнення політичного діалогу в кожному секторі та з питань сприятливого середовища буде підтримуватися багатьма інструментами для забезпечення підтримки навіть в умовах гіршого політичного клімату: у рамках Інструменту європейського партнерства, на додачу до Програми підтримки громадянського суспільства за Щорічною програмою дій на 2014 р., залежно від політичної та соціальної ситуації — забезпечення підтримки та подальшого залучення громадянського суспільства до секторів, що стосуються трьох ключових галузей двосторонньої програми, а також галузей у рамках Угоди про асоціацію:

- у рамках програми CSO-LA, для інших секторів і пріоритетів України та ЄС, що не є частиною двосторонньої програми — якщо політична ситуація не дозволяє провадити заходи двосторонньої підтримки Інструменту європейського партнерства, програма для ОГС фінансуватиме ініціативи ОГС, що стосуються ключових секторів, як наразі і працюють проекти під егідою Інструменту з підтримки громадянського суспільства в Україні.
- взаємодоповнюваність із EIDHR буде підтримуватися на тому рівні, що існує зараз, причому EIDHR зосереджуватиметься на правах людини та демократизації, а Інструмент з підтримки громадянського суспільства та NSA-LA працюватимуть над більш широкими питаннями як належне державне управління, системи контролю і обліку та прозорість.
- передбачається, що одним із основних інструментів запровадження пріоритетів для залучення громадянського суспільства стане Програма підтримки громадянського суспільства в рамках Інструменту європейського сусідства та його Щорічної програми дій на 2014 рік. Її дві основні цілі наступні: 1) покращити компетенції та активізувати участь ОГС у політичному діалозі, моніторингу та нагляді, просуваючи впровадження загальнодержавних реформ; 2) допомагати у підтримці сприятливого середовища для громадянського суспільства.

ПРІОРИТЕТ 1

Пріоритет:

Допомагати у підтримці сприятливого середовища для українських організацій громадянського суспільства з акцентом на правовому, економічному та соціокультурному вимірах

¹⁵ <http://eap-csf.org.ua/organizatsiyi-uchasnitzi-natsionalnoyi-platforni/>

Індикатори:

1. Правове середовище є більш сприятливим для розвитку громадянського суспільства (тобто законодавчу основу покращено і запроваджено на практиці, податковий кодекс сприяє благодійним внескам, покращено механізм надання соціальних послуг для ОГС, громадянське суспільство досягло спільної думки щодо закону про свободу мирних зібрань).
2. ОГС краще координуються і діють через платформи та коаліції.
3. Приклади спільної роботи ОГС і державних службовців, яку обидві сторони вважають корисним для себе партнерством.
4. Збільшення кількості ОГС, що функціонують за моделлю членства

ПРІОРИТЕТ 2

Пріоритет:

Активізувати участь ОГС у випрацюванні політичних рішень, моніторингу державної політики та наданні послуг, зміцнити співробітництво між ОГС, владою, ЗМІ та бізнесом на загальнодержавному, місцевому та галузевих рівнях

Індикатори:

1. Існуючі механізми для ведення регулярного діалогу покращені і більш ефективні
2. Покращено канали комунікації
3. Краща обізнаність серед держслужбовців та широких кіл населення щодо ролей та функцій ОГС
4. Зміна ролі громадянського суспільства – від контролю до впливу
5. Вищий рівень і якість залучення ОГС у наданні соціальних послуг
6. Велика кількість спільних ініціатив на місцевому та загальнодержавному рівнях

ПРІОРИТЕТ 3

Пріоритет:

Покращити здатність ОГС до участі у політичному діалозі та випрацюванні політичних рішень, моніторингу державної політики і нагляду за її впровадженням, покращити їхню легітимність та посилити представництво

Індикатори:

1. Наявні механізми прозорості, обліку та контролю стосовно доступу до інформації, протидії корупції, медійної політики
2. Рівень внутрішнього управління в ОГС
3. Регулярні звіти від ОГС щодо своєї діяльності та фінансування
4. Більш чіткий зв'язок ОГС із сферами впливу та владою для планування, ініціювання та провадження діяльності
5. Велика кількість коаліцій та платформ ОГС навколо певних питань або відповідно до секторів роботи
6. Більш активне використання менторства серед досвідчених ОГС для нових ініціатив, рухів та угруповань громадянського суспільства або регіональних ОГС.

ПРІОРИТЕТ 4

Пріоритет:

Забезпечити широке залучення громадянського суспільства у політичні та робочі відносини ЄС з Україною, зосереджуючись на впровадженні Угоди про асоціацію.

Індикатори:

1. Системне включення ОГС в усі етапи програмного циклу ЄС
2. Залучення громадянського суспільства до кожного програмного та політичного документу
3. Велика кількість і висока якість багатосторонніх обговорень між владою, ЄС і громадянським суспільством

ПРІОРИТЕТ 5

Пріоритет:

Підтримувати роль громадянського суспільства у попередженні конфліктів, гуманітарній роботі та постконфліктних середовищах на сході України та в Криму

Індикатори:

1. Звіти щодо ситуації з дотримання прав людини у східних регіонах України та в Криму
2. Нові культурні та освітні ініціативи для покращення процесів примирення та зрощування довіри
3. Рівень співробітництва між ОГС і місцевою владою
4. Залучення ОГС до ініціатив з відновлення регіонів, що постраждали.

ПРІОРИТЕТ 6

Пріоритет:

Покращити системи обліку, контролю і прозорості під час формулювання та запровадження урядової політики в галузях енергетики, енергоефективності та навколишнього середовища за допомогою більш активного залучення громадянського суспільства

Індикатори:

1. Встановлення ефективних комунікацій між урядом і громадянським суспільством у процесі запровадження розділів Угоди про асоціацію щодо енергетики та навколишнього середовища, а також нормативно-правової бази Енергетичної спільноти
2. Доступ до інформації, необхідної громадянському суспільству, щоб грати активну роль у політичному діалозі з питань енергетики, енергоефективності та навколишнього середовища, а також щоб слідкувати за впровадженням урядової політики у відповідних галузях.
3. Запроваджено положення Протоколу про наміри з соціальних питань у контексті Енергетичної спільноти¹⁶, включно з розробкою та поступовим впровадженням відповідного плану дій.

¹⁶ Декларацію підписано Україною в 2011 році

4. Україна впроваджує Ініціативу прозорості видобувних галузей, зокрема завдяки ефективній діяльності групи, що складається з різних категорій зацікавлених осіб.

ПРІОРИТЕТ 7

Пріоритет:

Просувати управлінські реформи, дотримання верховенства права та прав людини, а також реформи сектору безпеки в Україні за допомогою більш активного залучення громадянського суспільства

Індикатори:

1. Покращена дієздатність ОГС, що надає їм можливість працювати наглядачами в галузі захисту прав людини, забезпечення прозорості правоохоронних процедур та антикорупційної діяльності
2. Більш значна роль громадянського суспільства в реформі децентралізації
3. Краща обізнаність громадськості щодо впливу конституційної та судової реформи, яку впроваджує уряд України

ПРІОРИТЕТ 8

Пріоритет:

Збільшити роль громадянського суспільства у сприянні економічному розвитку та допомозі впровадженню Угоди про зону вільної торгівлі в Україні

Індикатори:

1. Активна участь ОГС і бізнес-об'єднань у процесі прийняття політичних рішень
2. Програми з залучення інвестицій та економічного розвитку, складені відповідно до консультацій із ОГС та бізнес-об'єднаннями
3. Більш активне залучення академічних установ, науково-дослідницьких інститутів і експертів до розробки економічної політики
4. Конкретні внески ОГС у формулювання економічної політики та допомога в економічному розвитку
5. Економічний розвиток відповідно до соціальних потреб і розвитку людських ресурсів, особливо на місцевому рівні

4 Дії

Таблиці зі списком дій

Пріоритет 1
Допомагати у підтримці сприятливого середовища для українських організацій громадянського суспільства з акцентом на правовому, економічному та соціокультурному вимірах
Індикатор(и)
<ol style="list-style-type: none">1. Правове середовище є більш сприятливим для розвитку громадянського суспільства.2. ОГС краще координуються і діють через платформи та коаліції.3. Приклади спільної роботи ОГС і державних службовців, яку обидві сторони вважають корисним для себе партнерством.4. Збільшення кількості ОГС, що функціонують за моделлю членства.
Дії:
А. Аналіз: Проведення досліджень і складання схем
<ol style="list-style-type: none">1. Дослідження громадянського суспільства та його ролі в державній політиці буде затверджено у вересні 2014 року, а згодом оновлено до січня 2015 року Відповідальні: Фінансований ЄС регіональний проект технічної допомоги «Громадянське суспільство. Діалог заради прогресу»2. Моніторинг застосування закону про громадські об'єднання3. Відповідальні: ПРООН
В. Політичний діалог, консультації та сприяння
<ol style="list-style-type: none">1. Діалог із урядом України щодо прозорих механізмів фінансування ОГС із державного та місцевих бюджетів2. Лобіювання змін в оподаткуванні для заохочення благодійних внесків до ОГС3. Лобіювання покращення законодавства, що впливає на розвиток ОГС, включно з законом про мирні зібрання <p>Відповідальні: Делегація ЄС, держави-члени, інші міжнародні донори, EEAS/DEVCO, ОГС</p>
С. Фінансування: Робоча підтримка, що охоплює поточну організацію
<p>«Програма підтримки громадянського суспільства в Україні» в рамках Щорічної програми дій на 2014 рік Інструменту європейського сусідства</p> <p>Підтримка USAID для Українського центру незалежних політичних досліджень з метою покращення законодавства та забезпечення його належного застосування (2014-2019)</p> <p>Відповідальні: Делегація ЄС, держави-члени, інші міжнародні донори, ОГС</p>

Пріоритет 2

Активізувати участь ОГС у випрацюванні політичних рішень, моніторингу державної політики та наданні послуг, зміцнити співробітництво між ОГС, владою, ЗМІ та бізнесом на загальнодержавному, місцевому та галузевих рівнях

Індикатор(и)

1. Існуючі механізми для ведення регулярного діалогу покращені і більш ефективні
2. Покращено канали комунікації
3. Краща обізнаність серед держслужбовців та широких кіл населення щодо ролей та функцій ОГС
4. Зміна ролі громадянського суспільства – від контролю до впливу
5. Вищий рівень і якість залучення ОГС у наданні соціальних послуг
6. Велика кількість спільних ініціатив на місцевому та загальнодержавному рівнях

Дії:

А. Аналіз: Проведення досліджень і складання схем

Схема громадянського суспільства в Україні та його ролі в державній політиці і її оновлення зосереджені на наступних аспектах:

- Залучення громадянського суспільства на кожному етапі: розробка політики, підготовка законопроектів, запровадження, оцінювання
- Розробка індикаторів для вимірювання ефективності діалогу та участі

Відповідальні: Фінансований ЄС регіональний проект технічної допомоги «Громадянське суспільство. Діалог заради прогресу» та Делегація ЄС

В. Політичний діалог, консультації та сприяння

- Лобювання статусу спостерігачів для ОГС під час двосторонніх зустрічей Україна-ЄС
- Підтримка багатосторонніх діалогів
- Збільшення зусиль із залучення зацікавлених сторін із інших регіонів України
- Заохочення ОГС до участі у політичному діалозі та спільних проектах
- Просування багатостороннього партнерства, особливо на місцевому рівні

С. Фінансування: Робоча підтримка, що охоплює поточну організацію

«Програма підтримки громадянського суспільства в Україні» в рамках Щорічної програми дій на 2014 рік Інструменту європейського сусідства

Програма CSO-LA

Поточні проекти з конкурсу заявок Інструменту з підтримки громадянського суспільства (2014 – 2017)

Відповідальні: Делегація ЄС, ОГС, державна та місцева влада

Пріоритет 3

Посилити здатність ОГС до участі у політичному діалозі та випрацюванні політичних рішень, моніторингу державної політики і нагляду за її впровадженням, покращити їхню легітимність та посилити представництво

Індикатор(и)

1. Наявні механізми прозорості, обліку та контролю стосовно доступу до інформації, протидії корупції, медійної політики
2. Рівень внутрішнього управління в ОГС
3. Регулярні звіти від ОГС щодо своєї діяльності та фінансування
4. Більш чіткий зв'язок ОГС із сферами впливу та владою для планування, ініціювання та провадження діяльності
5. Велика кількість коаліцій та платформ ОГС навколо певних питань або відповідно до секторів роботи

Дії:

А. Аналіз: Проведення досліджень і складання схем

Оцінка програми підтримки громадянського суспільства Шведського агентства з міжнародного розвитку (SIDA)

Відповідальні: Швеція

В. Політичний діалог, консультації та сприяння

Підтримка програми *Розвиток організаційної спроможності ОГС¹⁷* і ваучерної системи міні-грантів (забезпечується Ініціативним центром сприяння активності та розвитку громадського почину - ICAP "ЄДНАННЯ")

Розвиток організаційної спроможності для регіональних ОГС

Розширення програм інституційної підтримки для ОГС

Відповідальні: Ініціативний центр сприяння активності та розвитку громадського почину - ICAP "ЄДНАННЯ", Швеція, USAID, Charles Mott Foundation, Делегація ЄС

С. Фінансування: Робоча підтримка, що охоплює поточну організацію

«Програма підтримки громадянського суспільства в Україні» в рамках Щорічної програми дій на 2014 рік Інструменту європейського сусідства і програма CSO-LA

Поточні проекти з конкурсу заявок Інструменту з підтримки громадянського суспільства (2014 – 2017)

Проект UNITER від USAID, програма підтримки громадянського суспільства від SIDA

Відповідальні: Делегація ЄС, Швеція, USAID

Пріоритет 4

Забезпечити широке залучення громадянського суспільства у політичні та робочі відносини ЄС з Україною, зосереджуючись на впровадженні Угоди про асоціацію.

¹⁷ www.ngomarket.org.ua.

Індикатор(и)

1. Системне включення ОГС в усі етапи програмного циклу ЄС
2. Залучення громадянського суспільства до кожного програмного та політичного документу
3. Кількість і якість багатосторонніх обговорень між владою, ЄС і громадянським суспільством

Дії:**А. Аналіз: Проведення досліджень і складання схем**

Якісний переклад українською мовою європейського законодавства, згаданого в Угоді про асоціацію

Відповідальні: уряд, ОГС, технічна допомога ЄС

ОГС звітують про впровадження кожного розділу Угоди про асоціацію

Відповідальні: ОГС

В. Політичний діалог, консультації та сприяння

Участь громадянського суспільства в регламентних комітетах проектів і програм (технічна допомога, підтримка різних аспектів операційної діяльності)

Залучення громадянського суспільства до роботи в комітетах з питань Угоди про асоціацію

Запровадження статей Угоди про асоціацію щодо залучення громадянського суспільства (наприклад, ст. 299, 469, 443, 444.445)

С. Фінансування: Робоча підтримка, що охоплює поточну організацію

Відповідні компоненти майбутніх програм Інструменту європейського сусідства

Відповідальні: Делегація ЄС, DEVCO

Пріоритет 5

Підтримувати роль громадянського суспільства у попередженні конфліктів, гуманітарній роботі та постконфліктних середовищах на сході України та в Криму

Індикатор(и)

1. Звіти щодо ситуації з дотримання прав людини у східних регіонах України та в Криму
2. Нові культурні та освітні ініціативи для покращення процесів примирення та побудови довіри
3. Рівень співробітництва між ОГС і місцевою владою
4. Залучення ОГС до ініціатив з відновлення регіонів, що постраждали

Дії:

A. Аналіз: Проведення досліджень і складання схем

Потрібна оцінка з акцентом на ролі громадянського суспільства у процесах відбудови та його поточній ролі (наприклад, краудфандинг, підтримка для внутрішньо переміщених осіб)

B. Політичний діалог, консультації та сприяння

- Підтримка ініціатив із примирення та возз'єднання країни
- Підтримка зусиль із відбудови через організації громадянського суспільства

C. Фінансування: Робоча підтримка, що охоплює поточну організацію

CSO-LA, IcSP, програми інших донорів та агентств Відповідальні: ЄС, Швеція, ПРООН; USAID/OTI

Пріоритет 6

Покращити системи обліку, контролю і прозорості під час формулювання та запровадження урядової політики в галузях енергетики, енергоефективності та навколишнього середовища за допомогою більш активного залучення громадянського суспільства

Індикатор(и)

1. Встановлення ефективних комунікацій між урядом і громадянським суспільством у процесі запровадження розділів Угоди про асоціацію щодо енергетики та навколишнього середовища, а також нормативно-правової бази Енергетичної спільноти
2. Доступ до інформації, необхідної громадянському суспільству, щоб грати активну роль у політичному діалозі з питань енергетики, енергоефективності та навколишнього середовища, а також щоб слідкувати за впровадженням урядової політики у відповідних галузях.
3. Запроваджено положення Протоколу про наміри з соціальних питань у контексті Енергетичної спільноти, включно з розробкою та поступовим впровадженням відповідного плану дій.
4. Україна впроваджує Ініціативу прозорості видобувних галузей, зокрема завдяки ефективній діяльності групи, що складається з різних категорій зацікавлених осіб.

Дії:

A. Аналіз: Проведення досліджень і складання схем

- Моніторинг стратегій за секторами
- Незалежна оцінка екологічної та енергетичної політики громадянським суспільством

Відповідальні: ОГС

B. Політичний діалог, консультації та сприяння

- Підтримка багатосторонніх діалогів
- Підтримка робочої групи № 3 у рамках української Національної платформи Форуму громадянського суспільства Східного партнерства
- Більш активне залучення мереж і коаліцій до політичного діалогу

С. Фінансування: Робоча підтримка, що охоплює поточну організацію

«Програма підтримки громадянського суспільства в Україні» в рамках Щорічної програми дій на 2014 рік Інструменту європейського сусідства

Відповідні компоненти майбутніх програм Інструменту європейського сусідства

Поточні проекти з конкурсу заявок Інструменту з підтримки громадянського суспільства (2014 – 2017)

Відповідальні: Делегація ЄС, держави-члени, Світовий банк, ОГС та мережі ОГС

Пріоритет 7

Просувати управлінські реформи, повагу до верховенства права та прав людини, а також реформи сектору безпеки в Україні за допомогою більш активного залучення громадянського суспільства

Індикатор(и)

1. Посилена дієздатність ОГС, що надає їм можливість працювати наглядачами в галузі захисту прав людини, забезпечення прозорості правоохоронних процедур та антикорупційної діяльності
2. Більш значна роль громадянського суспільства в реформі децентралізації
3. Краща обізнаність громадськості щодо впливу конституційної та судової реформи, яку впроваджує уряд України

Дії:

А. Аналіз: Проведення досліджень і складання схем

Запровадження Державної стратегії прав людини для України Відповідальні: Делегація ЄС, держави-члени

Незалежні звіти з моніторингу стану прав людини

Відповідальні: ОГС

В. Політичний діалог, консультації та сприяння

Підтримка офіційних і неформальних діалогів з питань прав людини із залученням громадянського суспільства

С. Фінансування: Робоча підтримка, що охоплює поточну організацію

EIDHR

Відповідні компоненти майбутніх програм Інструменту європейського сусідства

Програми держав-членів та інших донорських організацій

Відповідальні: Делегація ЄС, Швеція, Нідерланди та інші держави-члени, Швейцарія, уряд США

Пріоритет 8

Збільшити роль громадянського суспільства у сприянні економічному розвитку та допомозі впровадженню Угоди про зону вільної торгівлі в Україні

Індикатор(и)

1. Активна участь ОГС і бізнес-об'єднань у процесі прийняття політичних рішень
2. Програми залучення інвестицій та економічного розвитку, складені відповідно до консультацій із ОГС та бізнес-об'єднаннями
3. Більш активне залучення академічних установ, науково-дослідницьких інститутів і експертів/груп експертів до розробки економічної політики
4. Конкретні внески ОГС у формулювання економічної політики та допомога в економічному розвитку
5. Економічний розвиток відповідно до соціальних потреб і розвитку людських ресурсів, особливо на місцевому рівні

Дії:

А. Аналіз: Проведення досліджень і складання схем

Звіти ОГС щодо впровадження Угоди про зону вільної торгівлі

Відповідальні: ОГС

В. Політичний діалог, консультації та сприяння

Форум громадянського суспільства відповідно до Угоди про асоціацію функціонує, представляє всі аспекти громадянського суспільства включно з бізнес-об'єднаннями і профспілками, а також слідкує за впровадженням Угоди про зону вільної торгівлі

Твіннінг-проекти європейсько-українських бізнес-об'єднань

С. Фінансування: Робоча підтримка, що охоплює поточну організацію

Відповідні компоненти майбутніх програм Інструменту європейського сусідства

Поточні проекти з конкурсу заявок Інструменту з підтримки громадянського суспільства

Програма CIPE¹⁸ для підтримки бізнес-об'єднань

Відповідальні: Делегація ЄС, USAID, ОГС.

¹⁸ Центр міжнародного приватного підприємництва

5 ЗВЕДЕНА ІНФОРМАЦІЯ

Країна: Україна		
Процес		
Галузь	Індикатор	Досягнення
Залучення держав-членів до розробки Дорожньої карти	Держави-члени, присутні в країні, активно залучені до розробки Дорожньої карти	Так. Три залучені активно, і ще п'ять — менш активно
Консультації з місцевим громадянським суспільством	Дорожня карта була підготовлена на основі консультацій із цілою низкою місцевих ОГС згідно з принципами доступу до інформації, наданням попереднього запиту заздалегідь і чіткими положеннями щодо відгуків і подальшої роботи	Так. Декілька зустрічей в Києві та зустріч у Львові в 2013-2014 рр., спеціальні двосторонні зустрічі і фінальна зустріч із питань пріоритетів і індикаторів, проведена 11 липня 2014 року.
Спільні дії	Держави-члени, присутні в країні, активно залучені до запровадження пріоритетів Дорожньої карти	
Результат		
Пріоритет	Індикатор	Досягнення
1. Допомогати у підтримці сприятливого середовища для українських організацій громадянського суспільства з акцентом на правовому, економічному та соціокультурному вимірах	<ol style="list-style-type: none"> 1. Правове середовище є більш сприятливим для розвитку громадянського суспільства. 2. ОГС краще координуються і діють через платформи та коаліції. 3. Приклади спільної роботи ОГС і державних службовців, яку обидві сторони вважають корисним для себе партнерством. 4. Збільшення кількості ОГС, що функціонують за моделлю членства. 	
2. Активізувати участь ОГС у випрацюванні політичних рішень, моніторингу державної політики та наданні послуг, зміцнити співробітництво між ОГС,	<ol style="list-style-type: none"> 1. Існуючі механізми для ведення регулярного діалогу покращені і більш ефективні 2. Покращено канали комунікації 	

<p>владою, ЗМІ та бізнесом на загальнодержавному, місцевому та галузевих рівнях</p>	<ol style="list-style-type: none"> 3. Краща обізнаність серед держслужбовців та широких кіл населення щодо ролей та функцій ОГС 4. Зміна ролі громадянського суспільства – від контролю до впливу 5. Рівень і якість залучення ОГС у наданні соціальних послуг 6. Велика кількість спільних ініціатив на місцевому та загальнодержавному рівнях 	
<p>3. Посилити здатність ОГС до участі у політичному діалозі та випрацюванні політичних рішень, моніторингу державної політики і нагляду за її впровадженням, підсилити їхню легітимність та представленість</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Наявні механізми прозорості, обліку та контролю стосовно доступу до інформації, протидії корупції, медійної політики 2. Рівень внутрішнього управління в ОГС 3. Регулярні звіти від ОГС щодо своєї діяльності та фінансування 4. Більш чіткий зв'язок ОГС із сферами впливу та владою для планування, ініціювання та провадження діяльності 5. Велика кількість коаліцій та платформ ОГС навколо певних питань або відповідно до секторів роботи 6. Більш активне використання менторства серед досвідчених ОГС для нових ініціатив, рухів та угруповань 	

	громадянського суспільства або регіональних ОГС.	
4. Забезпечити широке залучення громадянського суспільства у політичні та робочі відносини ЄС з Україною, зосереджуючись на впровадженні Угоди про асоціацію.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Системне включення ОГС в усі етапи програмного циклу ЄС 2. Залучення громадянського суспільства до кожного програмного та політичного документу 3. Велика кількість і висока якість багатосторонніх обговорень між владою, ЄС і громадянським суспільством 	
5. Підтримувати роль громадянського суспільства у попередженні конфліктів, гуманітарній роботі та постконфліктних середовищах на сході України та в Криму	<ol style="list-style-type: none"> 1. Звіти щодо ситуації з дотримання прав людини у східних регіонах України та в Криму 2. Нові культурні та освітні ініціативи для покращення процесів примирення та будування довіри 3. Високий рівень співробітництва між ОГС і місцевою владою 4. Залучення ОГС до ініціатив з відновлення регіонів, що постраждали 	
6. Покращити системи обліку, контролю і прозорості під час формулювання та запровадження урядової політики в галузях енергетики, енергоефективності та навколишнього середовища за допомогою більш активного залучення громадянського суспільства	<ol style="list-style-type: none"> 1. Встановлення ефективних комунікацій між урядом і громадянським суспільством у процесі запровадження розділів Угоди про асоціацію щодо енергетики та навколишнього середовища, а також нормативно-правової 	

	<p>бази Енергетичної спільноти</p> <p>2. Доступ до інформації, необхідної громадянському суспільству, щоб грати активну роль у політичному діалозі з питань енергетики, енергоефективності та навколишнього середовища, а також щоб слідкувати за впровадженням урядової політики у відповідних галузях.</p> <p>3. Запроваджено положення Протоколу про наміри з соціальних питань у контексті Енергетичної спільноти, включно з розробкою та поступовим впровадженням відповідного плану дій.</p> <p>4. Україна впроваджує Ініціативу прозорості видобувних галузей, зокрема завдяки ефективній діяльності групи, що складається з різних категорій зацікавлених осіб.</p>	
<p>7. Просувати управлінські реформи, дотримання верховенства права та прав людини, а також реформи сектору безпеки в Україні за допомогою більш активного залучення громадянського суспільства</p>	<p>1. Посилена дієздатність ОГС, що надає їм можливість працювати наглядачами в галузі захисту прав людини, забезпечення прозорості правоохоронних процедур та антикорупційної діяльності</p>	

	<ol style="list-style-type: none"> 2. Більш значна роль громадянського суспільства в реформі децентралізації 3. Краща обізнаність громадськості щодо впливу конституційної та судової реформи, яку впроваджує уряд України 	
<p>8. Збільшити роль громадянського суспільства у сприянні економічному розвитку та допомозі впровадженню Угоди про зону вільної торгівлі в Україні</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Активна участь ОГС і бізнес-об'єднань у процесі прийняття політичних рішень 2. Програми залучення інвестицій та економічного розвитку, складені відповідно до консультацій із ОГС та бізнес-об'єднаннями 3. Більше активне залучення академічних установ, науково-дослідницьких інститутів і експертів/груп експертів до розробки економічної політики 4. Конкретні внески ОГС у формулювання економічної політики та допомога в економічному розвитку 5. Економічний розвиток відповідно до соціальних потреб і розвитку людських ресурсів, особливо на місцевому рівні 	